

Har coronakrisen bidragit med positiva följder för småföretagare?

En kvalitativ undersökning i Västra Nyland

Elin Ingman

Examensarbete
Företagsekonomi / Financial Management

2021

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Företagsekonomi, Financial Management
Identifikationsnummer:	23706
Författare:	Elin Ingman
Arbetets namn:	Har coronakrisen bidragit med positiva följder för småföretagare? -En kvalitativ undersökning i Västra Nyland
Handledare (Arcada):	Joacim Broth
Uppdragsgivare:	
<p>Sammandrag:</p> <p>Coronakrisen var en central del av vardagen för alla finländare och världsbefolkningen under hela 2020. Världsekonomin plågades och företagare världen över påverkades negativt av såväl viruset som de regionala restriktionerna. Eftersom pandemin är en pågående kris är de negativa följderna svåra att fastställa i nuläget. Syftet med denna kvalitativa forskning var därför att undersöka hur småföretagare i Västra Nyland har gynnats av pandemin. Är det möjligt att småföretagare lyckats dra nytta av situationen även om större delar av världsekonomin lidit? Arbetet avgränsades till perioden april-augusti 2020. Arbetet undersökte inte hälsoaspekterna för småföretagarna, eller gick djupare in på de negativa följderna för småföretagarna. I teoridelen presenteras gångna finansiella kriser som jämför likheterna och olikheterna med den pågående krisen. Även inrikesturismens påverkan på småföretagare presenteras samt en kort beskrivning hur de konkreta negativa konsekvenserna av pandemin påverkade Finland. En samling av småföretagares erfarenheter i Egentliga Finland samt resiliens och riskhantering i organisationer behandlades. Kvalitativa intervjuer som forskningsmetod undersökte sex stycken småföretagare inom olika branscher i Västra Nyland. Företagen valdes ut på basen av att de förväntades ha samma förutsättningar på grund av sitt gemensamma geografiska läge. Analys av intervjuerna gjordes i form av kvalitativ innehållsanalys och presenterades i tre huvudkategorier. Slutsatsen av intervjuerna resulterade i att hypotesen angående de positiva följderna stämde. Även om resultatet inte gick att generaliseras eller tillämpas på alla småföretag i Finland, upptäcktes tydliga samband mellan coronakrisen och de intervjuade företagens positiva upplevelser. Orsakerna till de positiva följderna kopplades ihop med teoridelens modeller angående återhämtningsförmåga och riskhantering.</p>	
Nyckelord:	Covid-19, finanskriser, småföretagare, kvalitativ undersökning, Västra Nyland, riskhantering
Sidantal:	40
Språk:	Svenska

Datum för godkännande:	
------------------------	--

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Business Administration, Financial Management
Identification number:	23706
Author:	Elin Ingman
Title:	Has the corona crisis brought positive outcomes for small business owners? -A qualitative research study in Western Uusimaa
Supervisor (Arcada):	Joacim Broth
Commissioned by:	
<p>Abstract:</p> <p>During 2020, the COVID-19 pandemic has been a central part of the daily life both in Finland and globally. The global economy has suffered from financial disadvantages and businesses all over the world has been negatively affected. Since the COVID-19 pandemic is ongoing, it was impossible to predict the negative outcomes in this study. The purpose of this qualitative research was therefore to study the positive effects of the pandemic for small businesses in Western Uusimaa, Finland. Was it possible that small businesses had been able to benefit from the pandemic, even if the global economy did mostly suffer? The study was defined to focus on the period April-August 2020. The study did not focus on whether the pandemic had been a health issue or the negative effects of the coronavirus concerning the businesses. The theory discussed two past financial crises compared with the present pandemic. The effect of the domestic tourism on the small businesses along with a brief description of the negative effects the pandemic caused was presented. Resilience and risk management was also presented. The research method was qualitative interviews and six different businesses in Western Uusimaa participated in the study. The participants were chosen because of their common geographical location, which was expected to give them equal prerequisites. The analysis of the interviews was done through qualitative content analysis and three main categories were created from the data. As a conclusion, the connection of the pandemic and positives outcomes, did ad up. Even though the positive outcomes were not possible to generalize to all small businesses in Finland, they had a strong connection to the pandemic for the small businesses in this study. The result of the study was connected with the models of risk management and resilience.</p>	
Keywords:	COVID-19, financial crisis, small businesses, qualitative research, Western Uusimaa, risk management
Number of pages:	40
Language:	Swedish

INNEHÅLL

1	Inledning.....	7
1.1	Bakgrund	7
1.2	Relevans	7
1.3	Problemformulering och forskningsfrågor	8
1.4	Syfte och förväntat resultat	8
1.5	Avgränsningar	8
1.6	Arbetets struktur	9
2	Teori.....	9
2.1	Definitioner	10
2.2	Tidigare kriser.....	10
2.2.1	<i>Finanskrisen 1990</i>	10
2.2.2	<i>Finanskrisen 2008</i>	12
2.3	Restriktionerna under 2020.....	14
2.4	Inrikesturismen	15
2.5	Arbetslöshet och konkurser.....	17
2.6	Meidän menestys	18
2.7	Krishantering och återhämtningsförmåga	19
2.8	Risker och riskhantering.....	22
3	Metod.....	25
3.1	Val av metod	25
3.1.1	<i>Intervju som metod</i>	25
3.2	Tillvägagångssätt	26
3.3	Kvalitativ innehållsanalys	27
3.4	Tillförlitlighet	28
4	Analys.....	29
4.1	De ekonomiska följderna.....	29
4.2	De icke-ekonomiska följderna	31
4.3	Förändringar i verksamheten	32
4.4	Resultat	33
5	Diskussion och slutsats.....	34
5.1	Kritik av undersökningen	34
5.2	Slutsats.....	36
	Källor.....	38

Figurer

Figur 1. Arbetslösheten i Finland (och Sverige) 1985-2000, procent. (Hagberg m.fl. 2004)	12
Figur 2. BNP i Finland (och Sverige) 1985-2000, årlig procentuell förändring (Hagberg m.fl. 2004)	12
Figur 3. BNP i Finland 2005-2009, årlig procentuell förändring (Statista 2020)	14
Figur 4. Övernattningar, årsförändringar (%) efter månad 2019/2020 (Statistikcentralen 2021a)	15
Figur 5. Inhemska-och utländska turisternas övernattningar (dygn) i Nyland (Ekholm m.fl. 2020)	16
Figur 6. Inhemska- och utländska turisternas övernattningar (dygn) i Finland (Ekholm m.fl. 2020)	16
Figur 7. Exempel på Joseph Fiksels systembeteenden (Bhamra 2015)	20
Figur 8. Gallopins modell av sårbarhet (Bhamra 2015)	21
Figur 9. Risk sannolikhet och omfattning (Hopkin 2018)	24
Figur 10. Förhållande mellan Covid-19, huvudkategorierna och forskningsresultatet ..	34

FÖRORD

Under den pågående corona pandemin har samhället huvudsakligen fokuserat på de negativa följder som privatpersoner och företag drabbats av. Jag sommarjobbade i Västra Nyland en del av sommaren 2020 och upplevde däremot att de positiva följderna av pandemin var väldigt påtagliga. Därav väcktes mitt intresse att ta reda på om detta stämde och om det möjligen var flera småföretagare i trakten som hade upplevt samma sak.

Jag vill rikta ett stort tack till alla småföretagare i Västra Nyland som ställde upp på intervjuer och gjorde det här arbetet möjligt.

1 INLEDNING

Det här examensarbetet kommer att undersöka småföretagare i Finland (Västra Nyland) inom sex olika branscher. Fokus ligger på att kartlägga de potentiellt positiva ekonomiska följderna av covid-19. Coronakrisen har medfört enorma negativa följder inom ekonomi och folkhälsa världen över, men kan det trots detta finnas någon som gynnats av situationen? Genom arbetets forskningsresultat till följd av kvalitativa intervjuer är syftet att redogöra om en pandemi möjligen kan medföra positiva effekter. Eftersom min egen uppfattning var att inrikesturismen hade påverkat Västra Nyland positivt, valde jag att undersöka om detta stämde. Hade företagen upplevt positiva följder av inrikesturismen under sommaren 2020?

1.1 Bakgrund

Coronaviruset (covid-19) rapporterades första gången i Wuhan, Kina, den 31 december 2019 som en oidentifierad lunginflammation. Efter detta spred sig viruset stegvis runt världen och den 11 mars 2020 karakteriserade World Health Organization (WHO) coronaviruset som en pandemi (World Health Organization 2020). Det som först drabbat en grupp personer på ett område har under årets gång fram till oktober 2020 drabbat 37,8 miljoner (37 797 304) personer globalt och 12 212 personer i Finland (Elfein 2020).

Ur en ekonomisk synvinkel har denna pandemi varit dramatisk och påverkat så gott som hela världen under loppet av bara några månader. I april 2020, drygt en månad efter att covid-19 kategoriserats som en pandemi, förutspådde man att världsekonomin och den globala bruttonationalprodukten (BNP) skulle sjunka med 3 % under 2020. Coronakrisen förutspåddes att bli den värsta sedan den stora depressionen 1930. (Gopinath 2020)

1.2 Relevans

Eftersom coronakrisen är en pågående pandemi är dess negativa följder svåra att mäta i nuläget. Läget ändras för varje dag och de slutliga följderna av pandemin återstår ännu att se. Vad som dock kan undersökas nu är hur covid-19 konkret påverkat utvalda branscher positivt under våren och sommaren 2020.

1.3 Problemformulering och forskningsfrågor

Examensarbetet kommer utreda ifall covid-19 möjligen lett till positiva följder för småföretagare i Finland. Har småföretagare i Finland påverkats positivt av coronakrisen? Om så är fallet, vad beror då fenomenet på? Är det slumpen som gjort att vissa företag i vissa branscher gynnats, eller har dessa företag vidtagit specifika åtgärder för att främja sin ekonomiska situation under krisen? Examensarbetet kommer genom kvalitativa intervjuer spegla hur småföretagare tacklat coronakrisen och på så vis försöka besvara frågan:

-Har småföretagare påverkats positivt av covid-19?

1.4 Syfte och förväntat resultat

Syftet med den här undersökningen är att utreda ifall covid-19 möjligen har gynnat småföretagares ekonomiska situation i Västra Nyland. Genom att undersöka en avgränsad tidsperiod (april-augusti 2020) går det att jämföra resultaten mot föregående år och på så vis dra slutsatsen om coronakrisen bidragit med ekonomisk vinst.

Resultatet av forskningen förväntas ge insikt om huruvida covid-19 har bidragit med några positiva effekter för småföretagare i Finland. De företag som intervjuas inom skönhetsbranschen förväntas ha upplevt ett påtagligt uppsving redan tidigt under våren 2020. Vad det gäller företagen som är verksamma inom turism- och restaurangbranschen, förväntas de ha gynnats ekonomiskt under både våren och sommaren 2020.

1.5 Avgränsningar

I det här arbetet undersöks främst perioden april till augusti 2020. Arbetet kommer inte att fokusera på hela året eftersom de mest relevanta månaderna för turistbranschen i Finland anses vara april-augusti och arbetet kommer därför fokusera huvudsakligen på dessa.

Forskningen kommer inte att gå djupare in på jämförelser till andra länders småföretagare och inte heller huruvida covid-19 påverkat den globala ekonomin. Examensarbetet

handlar om de positiva effekter som uppstått och kommer inte gå in på företagens negativa följder då det är för tidigt att dra slutsatser om dessa. Examensarbetet forskar i den ekonomiska situationen och kommer inte gå in på hälsoaspekten för företagen vad gäller coronaviruset.

På grund av att examensarbetets ämne är högaktuellt och pågående kommer det främst att bygga på den forskning som görs i samband med arbetet och inte på tidigare forskning då det finns i väldigt begränsad skala eller inte alls. Figur 1 och 2 demonstrerar hur både Finlands och Sveriges BNP förändrats mellan 1985-2000, arbetet fokuserar dock endast på Finlands förändring.

1.6 Arbetets struktur

Arbetet kommer att bygga på kvalitativ forskning i form av kvalitativa intervjuer med företagare inom olika branscher i Finland. Företagen som kommer delta i undersökningen är ett café, en frisörsalong, en lunchrestaurang, en bokhandel, ett bageri och en delikatesshandel. Genom intervjuerna kommer arbetet få kvalitativ information om de enskilda företagens positiva följder av covid-19. Arbetet kommer presentera relevanta teorier, val av forskningsmetod och analys av insamlad data. Avslutningsvis kommer en diskussion angående arbetets tillförlitlighet samt resultat att presenteras.

2 TEORI

I följande kapitel kommer relevanta teorier för arbetet att presenteras. Först presenteras definitioner av specifika begrepp som används i arbetet. Sedan presenteras tidigare finanskriser som en jämförelse till den pågående krisen. Även de restriktioner och negativa följder av coronakrisen som för arbetet anses vara relevanta kommer att beskrivas. Tidigare forskning i form av företag från Egentliga Finlands erfarenheter av coronakrisen presenteras. Slutligen redogörs resiliens samt risker och riskhantering i organisationer.

2.1 Definitioner

Till följande kommer specifika ord och begrepp som används i arbetet att förtydligas och definieras enligt den betydelse orden används i arbetet.

Covid-19 sprids genom coronaviruset (SARS-CoV-2) som är ett luftburet virus som smittar via droppsmitta, d.v.s. då en smittad person hostar, nyser eller via närkontakt (Institutet för hälsa och välfärd 2020).

Coronakrisen syftar i arbetet på den pågående pandemin 2020 som orsakats av covid-19.

Småföretag syftar i det här arbetet på företag som har högst 50 anställda och vars årliga omsättning inte överstiger 10 miljoner euro (Statistikcentralen 2020a).

Take away syftar i arbetet på mat, bakverk eller dryck som köps med hem från företagen som intervjuats.

2.2 Tidigare kriser

Eftersom coronakrisen är en pågående pandemi så finns det ingen tidigare forskning vad gäller hur den påverkat småföretagare positivt. Det som däremot går att fokusera på i teoridelen är att jämföra den pågående krisen med gångna finansiella kriser. Även fast alla finansiella kriser skiljer sig mycket från varandra speciellt vad gäller orsaker bakom kriserna, så har de också likheter.

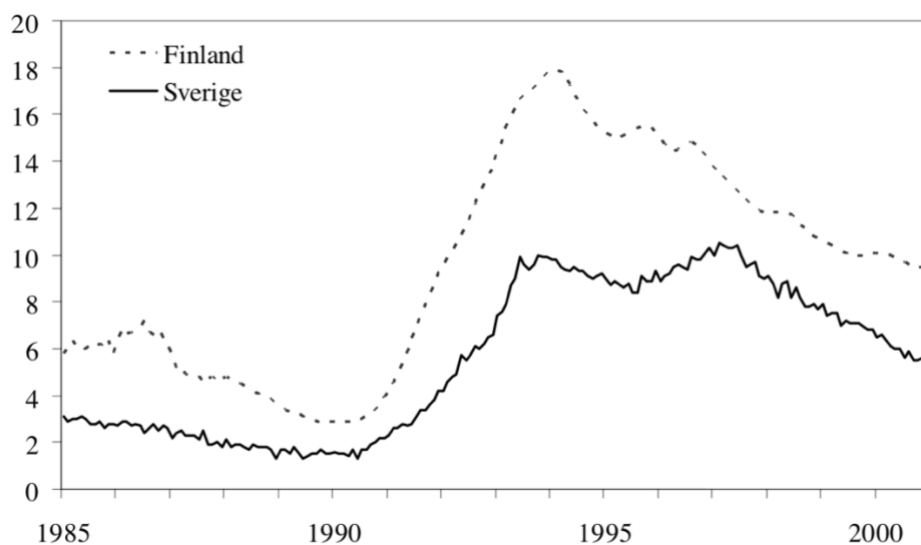
2.2.1 Finanskrisen 1990

Den största finanskrisen Finland har varit med om under hela 1900-talet var finanskrisen på 1990-talet. Den var till och med värre än den globala krisen ”Den stora depressionen” på 1930-talet. Det började som en lågkonjunktur i Europa som spred sig mellan länderna och drabbade bl.a. Finland väldigt hårt. En av de påtagliga effekterna lågkonjunkturen ledde till var arbetslöshet som främst drabbade den privata sektorn. Finlands arbetslöshet

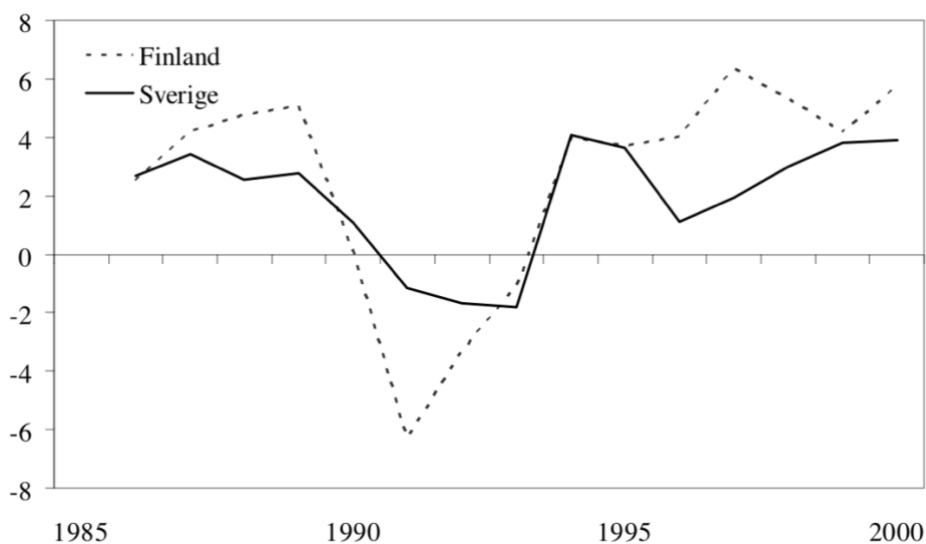
steg inom loppet av endast några år från 3-4% mellan 1989-1991 till 18% i slutet av 1994. Till följd av detta steg även antalet konkurser radikalt. (Hagberg m.fl. 2004)

Det hela ledde till en depression i Finland som i sin tur bidrog till en extremt låg inflationstakt. Det som skedde med bl.a. skuldsatta företag i Finland var att de tvingades minska sina utgifter i form av att sälja sina tillgångar. Detta resulterade i sin tur i ytterligare komplikationer för samhällsekonomin. Företagen tvingades öka sitt sparande då priserna på aktier och fastigheter sjönk samt sänka sin konsumtion och sina investeringar. (Hagberg m.fl. 2004)

Men hur kom det sig att det drabbade just Finland så hårt? En förklaring på detta kan vara den högkonjunktur som rådde i landet strax innan, under den senare hälften av 1980-talet. Finlands ekonomi ansågs vara attraktiv att investera i då både import, konsumtion och investeringar växte. Även på arbetsmarknaden såg det bra ut, långtidsarbetslösheten var så gott som obefintlig och arbetslösheten endast 3-4% 1989. Detta fenomen kom dock att ändras drastiskt under början av 1990-talet (Figur 1). Samtidigt skrevs det kollektivavtal vilket resulterade i kortare arbetstider och högre reallöner. Efter ett flertal försök av olika beslutsfattare att hindra krisen, slutade det i en djup valuta-och finanskris med både räntornas fall på börsen samt bankkollaps. Bruttonationalprodukten (BNP) steg först med 5,4% under 1989 innan den sjönk med 10,5% mellan åren 1990-1993 (Figur 2). Efter detta började tillväxten igen på grund av den minskade importen. Återhämtningen av den finska ekonomin anses ha börjat igen 1993 efter den svåra tre-åriga recessionen. (Hagberg m.fl. 2004)

Figur 1. Arbetslösheten i Finland (och Sverige) 1985-2000, procent. (Hagberg m.fl. 2004)

Figur 2. BNP i Finland (och Sverige) 1985-2000, årlig procentuell förändring (Hagberg m.fl. 2004)

2.2.2 Finanskrisen 2008

Finanskrisen 2008 var en global recession med start i USA som kom att rubba hela världsekonomin. Den orsakades av en bostadsbubbla som sprack som i sin tur var en följd av subprime krisen. Den påverkade så gott som hela världen men för att förstå dess följder bör man förstå hur den började.

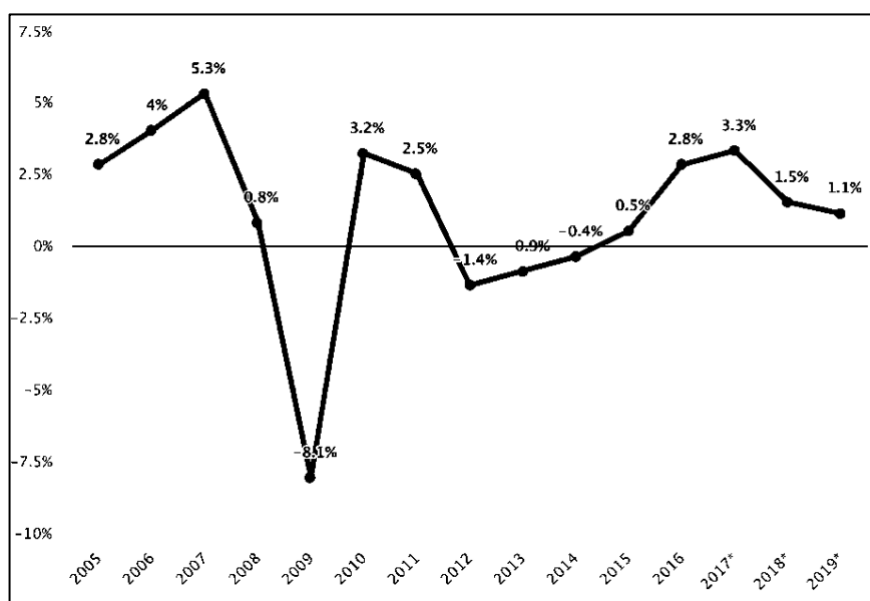
Subprime krisen började redan 2002 då räntan för huslån i USA sjönk till endast 1% i ett försök att stimulera ekonomin. Detta resulterade dock i att räntan hölls väldigt låg i flera år framöver och bankerna gav ut bostadslån till låginkomsttagare. Bostadspriserna ökade och ekonomin blev allt sämre. Utöver detta så ändrades även lånereglerna 2004 vilket ytterligare ökade tillgängligheten för bostadslån. Ändringen tillät finansmyndigheterna att låna ut 40 gånger sin kapitalbas då det tidigare hade varit begränsat till 12. Detta gav även bankerna möjligheten att tjäna pengar. Bankerna var dock väl medvetna om de stora riskerna detta medförde så de skapade bl.a. Credit Default Swap (CDS) som innebar handlingar som försäkrade långivaren ersättning ifall att låntagaren inte skulle förmå att betala räntan. Problemen började visa sig 2006 då låginkomsttagarna som hade fått sina stora huslån började ha svårigheter att betala, då räntorna blev allt högre. De tvingades lämna sina hus för att undgå att betala räntan på fastigheten. Detta lade grunden för bolånebubblan. (Finanshistoria 2010)

En gigantisk kapitalbubbla hade skapats av amerikanska finansinstitut såväl som Federal Reserve (FED), men som ingen hade möjligheter att stå för. Då räntorna sedan började stiga i en snabb takt började bankerna förstå allvaret i att inte ha något kapital att låna ut, men det var redan för sent. Detta ledde till att stora banker som investmentbanken Lehman Brothers kraschade 2008 och finanskrisen var igång. (Finanshistoria 2010)

Aktiemarknaderna i USA men även i Europa och Asien började känna av följderna och började visa fluktuationer efter att Lehman Brothers föll. Resultatet blev en lågkonjunktur som påverkade hela världsekonomin. I Figur 3 presenteras den årliga procentuella förändringen av Finlands BNP under finanskrisen. En kombination av för låga räntor samt ett politiskt drama med att försöka få låginkomsttagare att köpa hus samt ansvarslösa finansinstitut, resulterade i det vi idag känner som den stora recessionen. (Finanshistoria 2010)

Det finns tydligt stora skillnaderna mellan de gångna finanskriserna och den pågående coronakrisen. Den möjligen största skillnaden är bakgrunden och orsakerna till kriserna. Både finanskrisen på 1990-talet och senare den globala krisen 2008, var båda följder av skulder samt kapitalisering av ekonomiska obalanser. Coronakrisen däremot är en följd

av en pandemi, det vill säga en extern faktor som inte har ett direkt samband med det ekonomiska systemet. (Bank of Finland bulletin 2020)

Figur 3. BNP i Finland 2005-2009, årlig procentuell förändring (Statista 2020)

2.3 Restriktionerna under 2020

Den 16 mars 2020 fastställde regeringen, tillsammans med Finlands president Sauli Niinistö, att Finland befann sig i undantagstillstånd (Statsrådet 2020). Detta var en följd av coronaviruset och resulterade i olika sorters riktlinjer för att bekämpa viruset. Detta undantagstillstånd resulterade bland annat i krafttagande av beredskapslagen. Syftet med Finlands beredskapslag (29.12.2011/1552) definieras på följande sätt (Finlex (2021a):

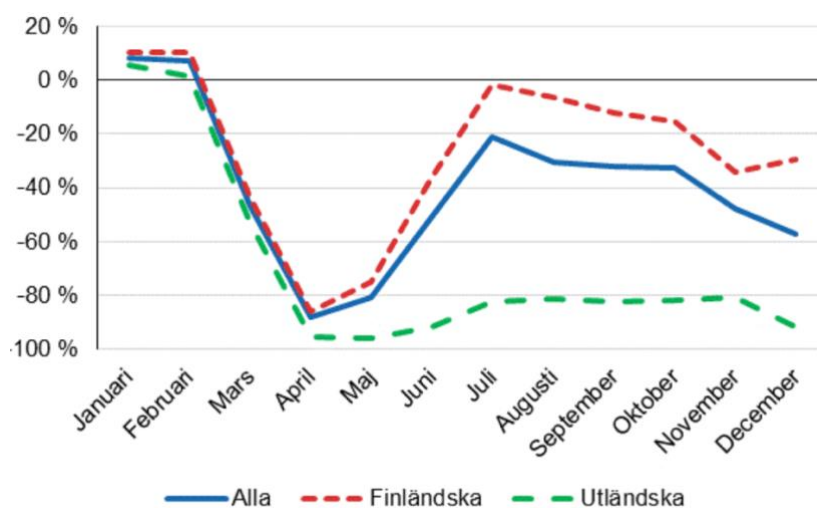
Syftet med denna lag är att under undertagsförhållanden skydda befolkningen samt trygga befolkningens försörjning och landets näringsliv, upprätthålla rättsordningen, de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna samt trygga rikets territoriella integritet och självständighet.

Beredskapslagen togs i bruk så att regeringen kunde lägga upp restriktioner för att förhindra smittspridningen av coronaviruset (Riksdagen 2021). Även lagen om smittsamma sjukdomar användes för att förhindra spridningen av coronaviruset. Dess huvudsakliga syfte är att förebygga spridningen av smittsamma sjukdomar och deras negativa konsekvenser för samhället och människor (Finlex 2021b).

Regeringens åtgärder kom att begränsa både privatpersoner och företagare på många sätt. Bland annat avbröts närundervisningen för skolor, läroanstalter, universitet och högskolor med vissa undantag. Offentliga sammankomster begränsades till högst 10 personer. Även statliga och kommunala bibliotek, teatrar, kulturhus, simhallar, idrottsanläggningar och mycket mer stängdes. Till och med besök på äldreboenden förbjöds. Förberedelserna för att stänga Finlands gränser blev också aktuella. Detta innebar att all passagerar- och persontrafik till Finland skulle avbrytas, bortsett från finska medborgare och i Finland bosatta personers återresa. Det rekommenderades inte heller för finländare att resa utomlands. (Statsrådet 2020)

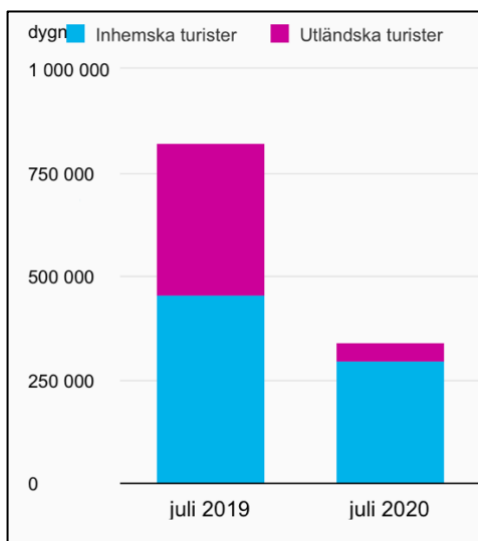
2.4 Inrikesturismen

En av de branscher som påverkades hårt av restriktionerna var turismen i och med att resor till Finland avbröts. Efterfrågan på inkvartering sjönk rejält för både inrikes- (-25%) och utrikesturister (-68%) från 2019 till 2020. I Figur 4 presenteras övernattningarnas årsförändringar i procent per månad 2019-2020. De föll så pass mycket som de inte gjort sedan 1990-talet i Finland. (Statistikcentralen 2021a)

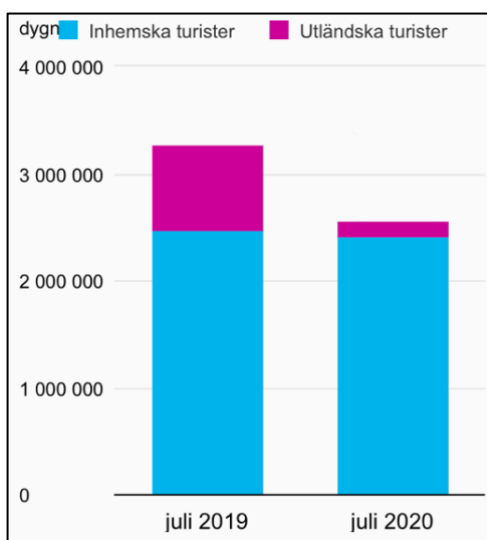

Figur 4. Övernattningar, årsförändringar (%) efter månad 2019/2020 (Statistikcentralen 2021a)

Enligt en artikel som publicerades i augusti på Svenska Yle hade turistsäsongen i Nyland gått betydligt sämre än tidigare år. Artikeln beskriver hur antalet övernattningar förändrats från 2019 till 2020 under juli månad. Både vad gäller hela landets siffror och Nylands siffror är det tydligt att de sjunkit radikalt jämfört med 2019. Skillnaderna presenteras i Figur 5 och 6. Under 2019 bestod utrikesturisterna av en fjärdedel av alla övernattningar och nästan hälften av dessa var i Nyland. I juli 2020 bestod endast fem procent av övernattningarna av utländska turister. (Ekholm m.fl. 2020)

Figur 5. Inhemska- och utländska turisternas övernattningar (dygn) i Nyland (Ekholm m.fl. 2020)

Figur 6. Inhemska- och utländska turisternas övernattningar (dygn) i Finland (Ekholm m.fl. 2020)

2.5 Arbetslöshet och konkurser

Analyskapitlet kommer gå närmare in på huruvida coronakrisen bidragit med någonting positivt eller ej för småföretagare i Finland. Även om de negativa följderna inte är slutgiltiga finns det viss data man kan jämföra med tidigare år. En av de stora skillnaderna med coronakrisen från tidigare kriser, är att andra branscher än näringslivet drabbades hårdast. Försäljningen i servicebranschen, speciellt i butiker och restauranger, stod så gott som stilla i början av krisen under maj och april och konsumtionen sjönk drastiskt. (Bank of Finland bulletin 2020)

En annan påtaglig faktor i Finland till följd av coronakrisen är arbetslösheten. Det totala antalet arbetslösa under oktober 2020 var 203 000, vilket betyder 34 000 fler än samma tidpunkt året innan (Statistikcentralen 2020b). I oktober 2020 var antalet sysselsatta 2 530 000 vilket är 26 000 färre än vid i samma tidpunkt 2019 (Statistikcentralen 2020b). Det nedsatta antalet sysselsatta la man märke till redan i tredje kvartalet (juli-september) av 2020 då det var 50 000 färre än 2019. Detta märktes främst i sociala tjänster, handel, hotell- och restaurangverksamhet samt inom vård och omsorg. Det som dock är en tydlig skillnad från finanskrisen 1990, då antalet konkurser snabbt steg, är att det inte ännu under 2020 såg ut att vara en direkt följd av coronakrisen. Det är som tidigare nämnt en pågående kris där slutgiltiga resultatet inte ännu går att fastställa, men enligt Statistikcentralen anhängiggjordes 488 stycken (18,6%) färre konkurser under hela 2020 än 2019 (Statistikcentralen 2021b).

Sammanfattningsvis så finns det otaliga faktorer till en finanskris oberoende om det är fråga om en kris på lands- eller världsnivå. Det kan bero på både ekonomiska faktorer som delvis kan vara förutsägbara, eller helt externa faktorer som till exempel ett virus. Huruvida dessa kriser kan bidra med positiva följder är någonting som sällan sätts i fokus. De negativa följderna är oftast de mest radikala och därför också de som uppmärksammas mest.

2.6 Meidän menestys

Johanna Saarinen (2021) har samlat 54 småföretagares erfarenheter från coronakrisen i sin bok *Meidän Menestys*. Alla företag i boken är verksamma i Egentliga Finland och har själv berättat om hur deras företag klarat krisen 2020. Företagen har delats in i tre kategorier enligt hur bra de klarade av coronakrisen. Den första gruppen var de tio företag som minskat sin omsättning med över 50% från tidigare år. En del av dem hade antingen ansökt om konkurs eller avslutat verksamheten helt. Den andra gruppen bestod av 36 företag som hade fortsatt verksamheten trots motgångar. De hade minskat sin omsättning med högst 50% eller fått en vinst på högst 20% jämfört med 2019. De åtta resterande av alla 54 företag hade klarat sej så bra att de lyckats öka försäljningen märkbart och vinsten hade stigit med över 20% till följd av coronakrisen.

De åtta företag som klarat krisen bäst var verksamma inom olika branscher. Det var en nätbaserad konsthandel, en rekryterings firma, ett skolningsföretag, ett arkitekt- och inrednings företag, en nätbutik för diabetes produkter, en fysioterapimottagning, en skräddare och ett företag inom nätbutikslogistik. Det företagen hade gemensamt var att de antingen hade nätbaserad verksamhet från tidigare eller utvecklat detta under 2020. Många av företagen ändrade dessutom om hela sin verksamhet och gick på vinst till följd av förändringarna. T.ex. fysioterapimottagningen förlorade en stor del av sina kunder då så många av dem var äldre och hörde till riskgruppen för coronaviruset. De omformade sin verksamhet och utvecklade en tjänst för äldre att kunna boka fysioterapi, frisör, massage m.m. från en gemensam tjänst. Det var en förändring som de annars aldrig skulle ha utvecklat men som visade sig ha en stor efterfrågan och räddade dem igenom coronakrisen. Deras omsättning steg med 33% från 2019. Även skolningsföretaget ökade sin omsättning med 20% från tidigare år. Fram till 2020 hade de enbart fokuserat på närutbildning och haft sina skolningar kring Åbo området. Men eftersom restriktionerna förbjöd större folksamlingar då smittspridningen blev allt högre i mars 2020 valde de att flytta hela sin verksamhet till nätbaserade skolningar. Rädslan att antalet kursdeltagare skulle sjunga var stor eftersom de visste att närkontakten på deras skolningar var en viktig del av skolningen. Detta visade sig dock vara en mycket bra förändring. På grund av nätskolningarna kunde de både utöka antalet skolningar och deltagare, detta för att de inte var begränsade till sina skolningslokaler i Åbo, utan kunde skola kursdeltagare i hela Finland. (Saarinen 2021)

2.7 Krishantering och återhämtningsförmåga

Resiliens definieras på flera olika sätt men enligt Bhamra (2015) kan det i allmänhet ses som förmågan av ett element eller ett system att återgå till ett stabilt läge efter en störning. Även om begreppet är brett, kan denna definition appliceras inom kontexten för hur organisationer reagerar på störningar.

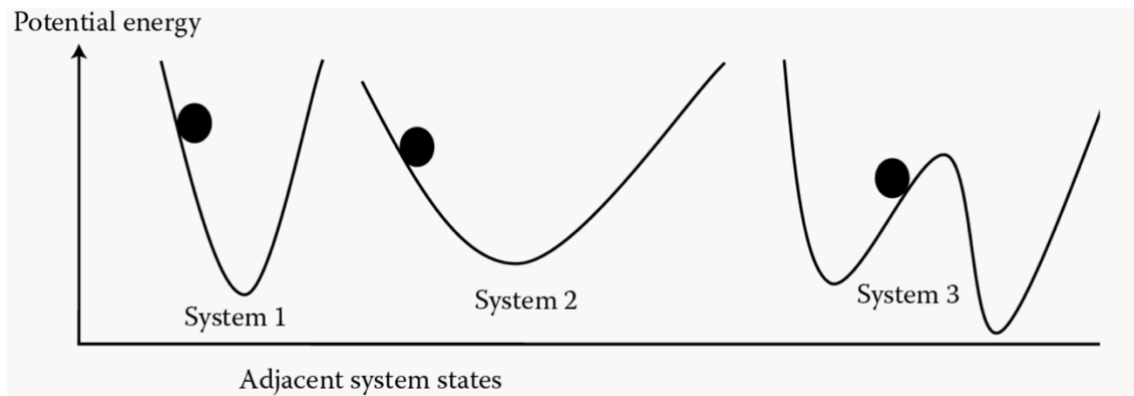
Enligt Bhamra borde resiliens ses som ett koncept där man inte bara fortsätter med verksamheten som normalt utan lär sig, bearbetar, och utvecklar verksamheten utanför de normala för att i sin tur kunna bli mera konkurrenskraftig. Enligt Bhamra är social resiliens oerhört viktigt, speciellt vad gäller hur samhället klarar av konsekvenser av naturkatastrofer, pandemier, terrorism och globala finanskriser. Kriser finns i otaliga former och är allt som oftast oförutsägbara, därför kan det vara svårt att förebygga dessa. Allt för ofta är det först i efterhand som det blir klart hur företag eller individer borde ha förberett sig för kriserna. För att undvika detta är det viktigt för organisationer att anstränga sig tillräckligt genom att utveckla resilienta system som är kapabla att klara av dessa oförutsägbara utmaningar. Resiliens gäller inte enbart för hur organisationen svarar på motgångar, utan även förmågan att återställa funktioner. Detta kan delas upp i fyra prövande villkor enligt Bhamra:

1. Exponering av ett signifikant hot eller händelse
2. Verkställande av avgörande framgångsfaktorer för respons verksamheter
3. Kapacitet att förändra funktioner och procedurer
4. Förmågan att utvecklas genom erfarenheter

Genom dessa funktioner, kan skapandet av resiliens inom en organisation bidra med en dynamisk anpassningsprocess som identifierar komplexiteten av ett icke-linjärt orsakssamband i försvaret av en organisation. Bhamra presenterar även Joseph Fiksels fyra huvudpunkter som bidrar till resiliens:

- Mångfald
- Effektivitet
- Anpassningsförmåga
- Kohesionskraft

Fiksel illustrerar med hjälp av simplifierade grafiska termodynamiska system, karaktärstragen i olika resilienta system (Figur 7). Varje system har ett balansläge som representerar dess lägsta möjliga energipunkt för bibehållande av sina grundfunktioner. När ett system utsätts för hetta eller rubbningar förflyttas grundläget längs med projektilbanan till närliggande lägen (adjacent states).

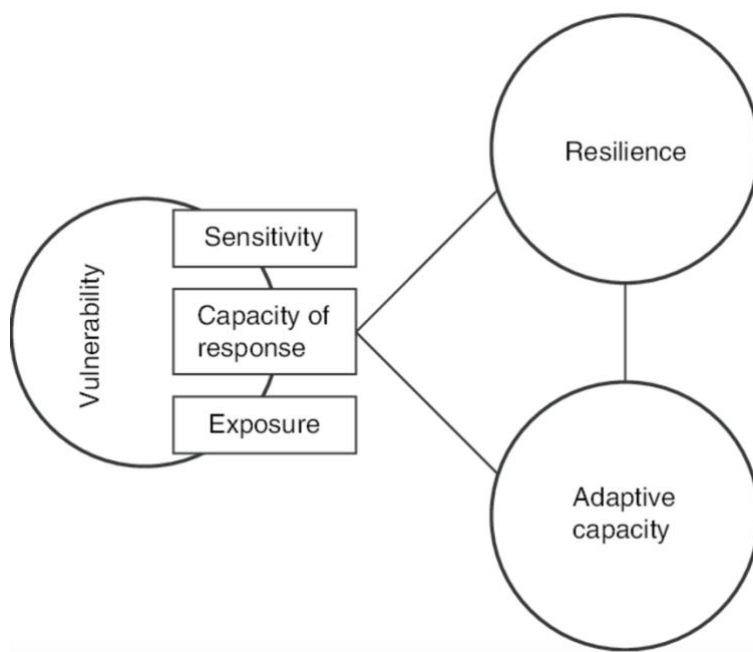
Figur 7. Exempel på Joseph Fiksels systembeteenden (Bhamra 2015)

System 1 speglar ett begränsat system med få alternativa lägen. Även om systemet är utvecklat för att tåla en viss del rubbningar från sitt grundläge, är systemet ändå väldigt sårbart för större belastningar. System 1 anses därför ha en viss motståndskraft men inte att vara resilient. System 2 är däremot bättre utvecklat för att stå emot belastningar. System 2 har större möjligheter att bibehålla sina grundfunktioner i flera alternativa lägen till följd av rubbningar, för att sedan gradvis återgå till grundtillståndet. Därför anses system 2 vara resilient. System 3 är också resilient men har ännu större motståndskraft till signifikanta rubbningar än system 2. Detta beror på att system 3 har flera alternativa grundlägen. Detta betyder att systemet kan byta till ett annat läge om omständigheterna kräver, och kan därför motstå större belastningar.

Som tidigare nämnt menar Bhamra att resiliens kan användas både på en individuell- och en organisationell nivå. Både för att motstå systematiska avbrott men även förmågan att anpassa sig till nya riskomgivningar. Bhamra menar att organisationer ofta framställs som komplexa system som formar kopplingar av icke-linjära funktioner. För att funktionerna inom systemen skall fortsätta fungera krävs kontinuerligt utbyte av energi och samarbete.

Detta innebär att dessa system har möjlighet att utvecklas av sig själva när de reagerar på information. När omgivningens förutsättningar förändras och systemet utsätts för rubbningar, sjunker prestandan inom systemet. Detta sker för att systemet inte kan hantera det ökade informationsutbytet, koordinationen och kommunikationen för att integrera med de olika nivåerna av systemfunktionerna som påverkas av omgivningen. För att etablera en strategi som minskar risker i osäkra miljöer hänvisar Bhamra till Comfort. Comfort hävdar att ett system bör skapa en balans mellan resiliens, antecipation och beredskap. En följd av detta synsätt är att systemet kan lära sig och utvecklas. (Bhamra 2015)

Vad gäller sårbarhet (vulnerability) så refererar Bhamra till Gallopin som i Figur 8 kopplar ihop resiliens med sårbarhet och anpassningskapacitet (adaptive capacity). I Gallopins modell skulle resiliens vara en del av ett systems responskapacitet. Ett systems responskapacitet innebär ett systems förmåga att anpassa sig till störningar, hantera påföljder samt klara av förändringar i systemet. Enligt Gallopins modell är resiliens och anpassningskapaciteten delelement medan sårbarheten är huvudelementet. Gallopin hävdar att sårbarheten är den viktigaste byggstenen för ett system att bibehålla sin struktur, medan resiliens är förmågan att återhämta sig från störningar. (Bhamra 2015)

Figur 8. Gallopins modell av sårbarhet (Bhamra 2015)

Oberoende om det är frågan om individuella-, infrastrukturella-, eller organisationella nivåer, så kan resiliensen användas som en mångfacetterad vetenskaplig grund. En grund för vad gäller behandlingen av respons, återhämtning och utveckling av system efter rubbningar och hot. Dock understryker Bhamra att det fortfarande finns bristande empiriska teorier vad gäller den underliggande dynamiken till resiliens. Det saknas till exempel kritiska diskussioner och fallstudier angående hur organisationer kan åstadkomma högre nivåer av resiliens. Bhamra understryker i sin vetenskapliga studie att resiliens definieras på väldigt många olika sätt. Därför är det viktigt att förstå om resiliens är en mätskala, en funktion, eller en förmåga. Detta kan bero mycket på inom vilken kontext resiliens behandlas.

2.8 Risker och riskhantering

Hopkin (2018) definierar ordet risk enligt Oxfords engelska lexikon som en chans eller möjlighet för fara, förlust, skada eller annan negativ konsekvens. Han menar dock att även om begreppet låter negativt kan risktagande även medföra positiva följder. En risk kan även innebära en osäkerhet av utfallet. Risker kan alltså ha både positiva och negativa följder och varje individuell risk har olika faktorer som bör hanteras och beaktas. Hopkin delat in riskerna i fyra kategorier:

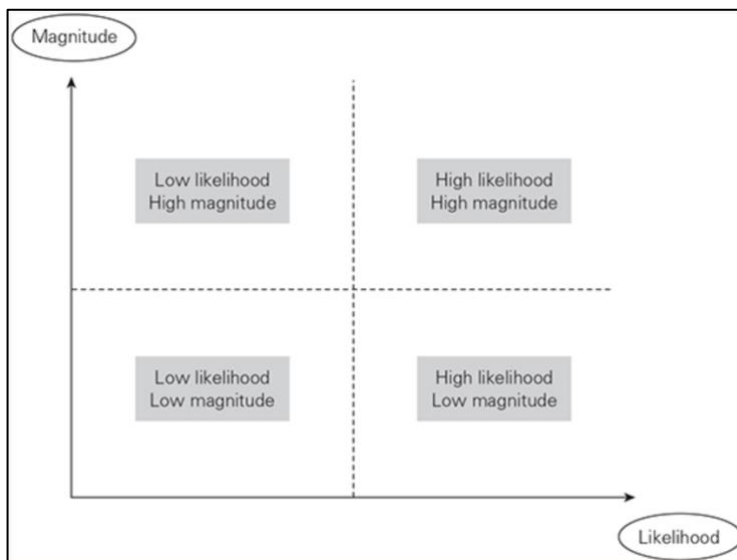
- Obligatorisk risk (Compliance risk)
- Faro risk (Hazard risk)
- Osäker risk (Uncertainty risk)
- Möjlighets risk (Opportunity risk)

I regel strävar organisationer efter att minimera de obligatoriska riskerna, dämpa faroriskerna, hantera de osäkra riskerna och ta vara på möjlighets riskerna. Alla risker har olika följder, men vissa av dem har enbart negativa följder. Faroriskerna hör till den risken som endast har negativt utfall. De är risker som oftast går att försäkra men som kräver riskhantering på förhand av organisationen. Stöld är ett exempel på en farorisk. Obligatoriska risker förknippas ofta med projektledning. Projektet i sig kan medföra

fördelar men risken ligger i att projektet kan dra ut på tiden eller inte håller budgeten. Organisationens mål vad gäller hanteringen av risken ligger då på att minimera skillnaderna mellan de förväntade resultatet och det slutgiltiga resultatet. Risker är ändå någonting som många företag medvetet tar för att gå på vinst menar Hopkin. Dessa möjlighets risker tas i hopp om positivt utfall även om det inte kan garanteras. Det finns huvudsakligen två vinklingar angående möjlighets riskerna, det är att det kan vara en möjlighet att ta risken, men även en risk att ta möjligheten. Osäkerhets riskerna kan vara väldigt svåra att kvalificera och associeras i allmänhet med oväntade händelser. Även om man vet om händelserna, är osäkerheten om dess konsekvenser svåra att förutse och kontrollera. Hanteringen av dessa risker gäller därför främst de potentiella konsekvenserna risken kan medföra. (Hopkin 2018)

Att klassificera risker kan göras genom riskens naturliga attribut. Dessa kan till exempel vara tidpunkten för dess verkan eller den troliga omfattningen risken har. Även orsaken bakom risken kan användas som bas för klassificeringen eller den komponent som risken kommer att påverka. Det kan vara till exempel människor, processer eller produkter. Det viktiga en organisation måste bestämma enligt Hopkin är på basen av vad de väljer att klassificera sina risker. Huvudsaken är att riskkvalificeringen lämpar sig för den enskilda organisationen. Det är även möjligt att en specifik risk behöver klassificeras på flera olika sätt för att kunna förstå dess möjliga påverkan. (Hopkin 2018)

För att förstå den naturliga nivån av en risk används oftast en riskmatrix för att spegla förhållandet mellan sannolikhet och omfattning. En riskmatrix kan användas på flera olika sätt men är ett vanligt verktyg i riskhantering. Figur 9 demonstrerar en simpel matrix, även kallad heat map, som illustrerar sannolikheten (likelihood) och omfattningen (magnitude) av händelsen om risken skulle materialiseras.

Figur 9. Risk sannolikhet och omfattning (Hopkin 2018)

Den horisontella axeln står i det här fallet för graden av sannolikhet och den vertikala står för riskens omfattningsgrad. Färgkoder används ofta i en riskmatrix för att tydliggöra vikten av omfattningsgraden. Ju högre upp mot det högra hörnet risken placeras, desto större sannolikhet och omfattning anses risken ha. Det innebär i sin tur att desto högre bör åtgärderna vara i hanteringen av dessa risker. Även om omfattningen av risken ofta är någonting riskhanterare fokuserar på, så menar Hopkin att de potentiella konsekvenserna av risken ändå är viktigare. En brand kan anses vara av stor omfattning för en organisation, men så länge risken har hanterats rätt och byggnaden är försäkrad, kan de slutgiltiga konsekvenserna och kostnaderna för organisationen bli förhållandevis låga. (Hopkin 2018)

Risker kan även klassificeras beroende på hur länge de anses påverka organisationen. I allmänhet anses en risk vara långsiktig om dess följder varar upp till fem år efter att händelsen uppstått. Medellång risk anses påverka organisationen en tid efter händelsen, till exempel ett år senare. Medan en kortsiktig risk påverkar huvudsakligen direkt efter själva händelsen. (Hopkin 2018)

Enligt Hopkin togs det stora åtgärder efter finanskrisen 2008 vad gäller krishantering i företag. Alla förstod vikten i att förbereda sig för eventuella risker. Genom att ta aktiva val och åtgärder för att förebygga risker, kommer organisationer kunna förbättra de

följande fyra områdena i verksamheten: strategi, taktik, näringsverksamhet och uppföljsamhet. (Hopkin 2018)

3 METOD

Följande kapitel kommer att beskriva valet av forskningsmetod för arbetet samt motivera varför just den metoden använts. Även tillvägagångssättet för metoden samt val av analys för materialet presenteras. Slutligen diskuteras arbetets tillförlitlighet.

3.1 Val av metod

Arbetet använder sig av en kvalitativ forskningsmetod i form av intervjuer. Kvalitativa forskningsmetoder används som motsats till kvantitativ forskning, d.v.s. då syftet är insamling av icke-numeriska data (Bryman 2002). Valet av kvalitativ intervju som metod baserar sig på att kunna ta del av intervjupersonernas egna synsätt och uppfattningar. Metoden ger även möjlighet till detaljerade svar (Bryman 2002). Metoden är passande eftersom arbetet fokuserar på att få en personifierad bild av de positiva effekterna intervjupersonerna (företagarna) förväntas ha upplevt.

3.1.1 Intervju som metod

Intervjuer är den vanligaste formen av metod i kvalitativ forskning, antagligen på grund av dess flexibilitet menar Bryman (2002). En kvalitativ intervju ger rum för samtalet att gå i den riktning intervjupersonens svar leder den till. En kvalitativ intervju ger även rum för följdfrågor om det under intervjun uppkommer fakta som anses vara relevant för ämnet. (Bryman 2002)

Det finns många varianter av intervjuer men huvudsakligen två typer av intervjuer då det kommer till kvalitativ forskning; semi-strukturerade och ostrukturerade (Bryman 2002). Det här arbetet kommer att bestå av en semi-strukturerad intervju. Det innebär att forskaren huvudsakligen utgår från en intervjuguide med specifika teman, men har möjlighet att låta intervjun vara flexibel beroende på respondentens svar (Bryman 2002). Forskaren har även möjlighet att lägga till extra frågor som uppkommer under intervjun

och behöver inte ställa frågorna i samma ordning om forskaren utför flera intervjuer (Bryman 2002).

3.2 Tillvägagångssätt

Intervjuerna i arbetet är semi-strukturerade och utgår från en intervjuguide gjord specifikt för dessa intervjuer. Intervjuguidens teman har gjorts utgående från arbetets syfte och forskningsfrågor. I en del av intervjuerna uppkom även följdfrågor under intervjuens gång. Intervjuguiden bestod av tio förhandsplanerade icke-ledande frågor (Bilaga 1).

Deltagarna för intervjuerna valdes genom ett målinriktat urval, det vill säga, de valdes på basen av att de ansågs vara relevanta för arbetets syfte (Bryman 2002). Eftersom arbetets syfte var att undersöka olika branscher så valdes sex småföretagare från samma geografiska område inom olika branscher. Två av företagen var bekanta och därmed bekvämlighetsurval medan de resterande fyra var obekanta, detta var dock inte basen för varför de valts ut. Arbetets syfte var att få en allmän bild av de potentiellt positiva följderna av coronakrisen och företagen som valdes ut ansågs höra till basfunktionerna av ett samhälle. Till intervjuerna valdes ett café, en frisörsalong, en lunchrestaurang, en bokhandel, ett bageri och en delikatesshandel i Västra Nyland. Företagen valdes ut på grund av att de befinner sig på samma geografiska område och antas därför ha samma förutsättningar även om de är inom olika branscher. Bland annat vad gäller möjligheter till samma kundantal. Alla företag anses också gå under kategorin ”småföretagare” och är inte medlemmar i någon företagskedja.

Eftersom arbetet behandlar detaljerad information om företagets ekonomi kommer företagen presenteras med kodnamn för att skydda deras identitet. Alla deltagare som intervjuades var antingen ägare eller delägare i företagen. De valdes ut på basen av att ägaren till företaget ansågs ha bästa överblicken över hur företagets ekonomi ser ut samt ansvar för i hur stor utsträckning hen vill dela med sig av den informationen.

Respondenterna kontaktades via telefonsamtal och via Facebook för att komma överens om när och hur intervjuerna skulle ske. De fick även ett informerat samtycke som grundläggande beskrev vad intervjuens syfte var samt vad respondenterna kunde förvänta

sej av intervjuerna. Ett informerat samtycke innebär att deltagarna intervjuas frivilligt och att de har rätt att dra sig ur processen när som helst om de vill (Kvale & Brinkmann 2009 s. 87). I samtycket ingick även en tydlig beskrivning om att all information som samlades in under intervjun kommer att presenteras konfidentiellt och att varken respondentens eller företagets namn kommer att användas i arbetet.

Alla intervjuer har gjorts under april 2021 och tog ca. en halvtimme per intervju. Två av intervjuerna hölls på distans genom videosamtal via Zoom.us. Intervjuguiden hölls som bas genom alla intervjuer. Det uppstod även följdfrågor under intervjuernas gång som ansågs kunna få fram relevant information för arbetet. De övriga fyra intervjuerna som inte hölls via videosamtal hölls i lokalerna där företagen är verksamma eller hemma hos respondenten eftersom det passade bäst för dem. Det som skiljde de virtuella intervjuerna från de fysiska var att de som hölls på plats var aningen längre. Antagligen berodde det på att respondenterna som intervjuades på plats kände sej mer bekväma och hade lättare för att småprata om annat. Trots detta behandlades intervjuguidens alla teman och respondenten gav utförliga svar.

Alla intervjuer spelades in med lov av respondenterna för att underlätta transkriberingsprocessen. Transkriberingen tog ungefär två timmar per intervju och utfördes en i taget. De transkriberade intervjuerna blev ca. fem sidor i formellt textformat.

3.3 Kvalitativ innehållsanalys

För analys av informationen som samlats in genom de semi-strukturerade intervjuerna valdes kvalitativ innehållsanalys. Enligt Kvale och Brinkmann (2009 s. 206) bör man alltid bestämma analysmetoden innan man sammanställer intervjuguiden, intervjun och transkriberingen för att kunna anpassa frågorna till sin valda analysmetod.

Först transkriberades informationen från varje intervju så noggrant som möjligt för att sedan kunna analyseras. Analysen gick ut på att undersöka sambanden respondenterna upplevt av coronakrisen med deras positiva upplevelser. Alla intervjuer jämfördes sinsemellan för att identifiera nyckelord samt likheter och olikheter i upplevelsena. Efter att informationen för varje enskilt tema från intervjuguiden analyserats, kategoriserades

informationen i kategorier som speglade dessa teman. Dessa tio teman knöts slutligen ihop till tre huvudkategorier för att tydligt kunna redogöra och presentera respondenternas upplevelser.

3.4 Tillförlitlighet

Tillförlitligheten i en kvalitativ forskning kan mätas på samma sätt som i kvantitativ forskning med reliabilitet och validitet. Dock finns det tvivel om att dessa uttryck borde förändras då det kommer till kvalitativ forskning, eftersom data inte går att bedöma med samma mätskalor som i kvantitativ forskning (Bryman & Bell 2011 s. 394).

Enligt Kvale och Brinkmann (2009 s. 263) är det skäligt att formulera om begreppen reliabilitet och validitet när det kommer till intervjuer. Reliabilitet innebär tillförlitligheten i att en annan forskare vid en annan tidpunkt skulle kunna reproducera forskningen samt komma till samma resultat. Detta kan förstås även bero på hur intervjupersonen i fråga tolkar intervjuaren och om hen svarar olika beroende på vem som intervjuar. I arbetet har detta beaktats i den utsträckningen att ledande frågor har undvikits eftersom dessa kan påverka intervjupersonens svar. (Kvale & Brinkmann 2009 s. 263)

Validiteten innebär att metoden verkligen undersöker det den påstår sig göra (Kvale & Brinkmann 2009 s. 264). Validiteten har beaktats i arbetet genom att noggrant beskriva hur datainsamlingen skett, hur urvalet valts ut samt hur analysprocessen gått till väga. De transkriberade intervjuerna kontrollerades noggrant innan resultatet sammanställdes för att säkerställa validitet och etisk kvalitet. För att ytterligare öka tillförlitligheten så har varken respondenternas namn eller specifik information angående företagen överförs till arbetet. De två intervjuer som hölls via videosamtal hölls i en säker miljö utan andra utomstående personer närvarande för att skydda deltagarnas identitet. De inspelade intervjuerna sparades endast för det här arbetets syfte. Intervjuerna som hölls i företagets lokaler ägde rum då ingen annan utomstående person var på plats och det inspelade materialet sparades endast för det här arbetets syfte.

4 ANALYS

I kommande kapitel kommer de kvalitativa intervjuerna att redogöras genom kvalitativ innehållsanalys. Intervjuerna har analyserats enligt intervjuguidens teman och har sammanfattats i tre huvudkategorier. De tre huvudkategorierna sammanfattar likheterna och skillnaderna som respondenterna hade upplevt. Respondenterna namnges i analysen med deras verksamhets huvudsakliga uppgift för att tydligt men anonymt beskriva deras enskilda upplevelser.

4.1 De ekonomiska följderna

Den första och mest relevanta frågan för arbetet som ställdes till respondenterna var *”Hurdana positiva ekonomiska följder upplevde du under perioden april-augusti 2020 till följd av covid-19?”*. Fem av sex respondenter hade tydligt upplevt positiva följder direkt kopplade till pandemin. Den sjätte respondenten kunde inte påvisa ekonomisk vinst men inte heller förlust. Förlusten av de första veckornas uteblivna kunder jämnades trots allt ut under sommarens gång och hade ingen märkbar skillnad från 2019 på årsbasis.

Orsakerna till den positiva ekonomiska vinsten var däremot väldigt varierande beroende på företagets verksamhet. Lunchrestaurangen kunde bl.a. spara in på personalkostnaderna till följd av det effektiviserade systemet de utvecklat i restaurangen. Eftersom arbetet effektiviserades och arbetsdagarna blev kortare var det möjligt att spara in på lönekostnaderna. Bageriet sparade också in på personalkostnader eftersom de var tvungna att permittera och säga upp en del av personalen. Cafés och bokhandelns positiva ekonomiska följder berodde främst på den förhöjda försäljningen under våren och sommaren 2020. Frisörsalongen var det enda företaget som inte upplevde ekonomisk vinst till följd av covid-19.

Efterfrågan av vissa produkter är en av de yttre faktorer som påverkade en del av företagen positivt. Bokhandeln upplevde enorma skillnader i försäljning av pussel, spel och böcker. Detta var tydliga tecken på att folk hade mera fritid och tid att börja nya hobbyer. Det har i sin tur lett till att antalet inköpta produkter även stigit mycket jämfört

med föregående år. Bokhandeln utökade inte sortimentet i sig utan köpte bara in större volymer då åtgången var så mycket högre än året innan. Bokhandeln upplevde att orsaken till att kunder valde just deras butik var att kunderna ville undvika stora butiker och trängsel och valde då en mindre lokal butik istället för att åka till t.ex. Helsingfors och handla.

Delikatesshandeln upplevde ett allmänt växande intresse av lokalproducerade råvaror och varor av småproducenter. Framst var det frågan om en förhöjd efterfrågan av närproducerat vilt- och nötkött. Även efterfrågan på det växtbaserade proteinet bondbönor steg och blev därför en ny produkt i sortimentet. Delikatesshandeln märkte att många äldre kunder valde att undvika större matbutiker och kände sig mer trygga i en liten butik. Det ledde även till att nya produkter som inte hörde till det vanliga sortimentet köptes in, som t.ex. mjölk och toalettpapper.

Fyra av sex företagare hade uppfattningen att inrikesturismen hade påverkat deras ekonomi positivt i jämförelse med tidigare år. Frisörsalongen var ett av företagen som inte märkte någon direkt påverkan av inrikesturismen. Detta berodde främst på att sommarsäsongen alltid är fullbokad av stamkunder. Bageriet såg inte heller någon större skillnad i försäljningen till följd av inrikesturismen. Cafét däremot höjde sin försäljning drastiskt med direkta samband till inrikesturismen under hela perioden april-augusti 2020. Även lunchrestaurangen påverkades positivt. Till skillnad från de sex veckor de annars brukar ha stängt sommartid hade de nu bara tre, eftersom kundantalet var märkbart högre. Även bokhandeln och delikatesshandeln märkte av den förhöjda mängden inrikesturister. Det var märkbart flera kunder som var finskspråkiga samt berättade att de besökte området för första gången till följd av corona pandemin. Många av besökarna sade sig vara dagsturister från större städer i närheten såsom Salo, Lojo eller Helsingfors.

Bokhandeln, cafét och delikatesshandeln var inne på sitt tredje år som företagare medan de andra tre hade varit verksamma minst fem år. Bokhandeln, som var ett av de yngre företagen, trodde inte att den ekonomiska vinsten berodde på att de var inne på sitt tredje år. Café och delikatesshandeln upplevde att den förhöjda försäljningen delvis berodde på att deras verksamhet blivit mera stabil. För bageriets del ökade den

inhemska leveransförsäljningen från 2019 till 2020, men detta var inte en följd av corona pandemin utan skulle ha skett oberoende.

4.2 De icke-ekonomiska följderna

Även om de ekonomiska följderna ofta är de mest relevanta för ett företag så finns det flera andra faktorer som har betydelse. *''Upplevde du andra positiva följder än ekonomiska?''* var en av frågorna i intervjuguiden. Alla företagare kunde nämna flera positiva följder som pandemin har bidragit med. Lunchrestaurangen upplevde att de lyckats effektivisera sina system vilket i sin tur gjort att de dragit ner på matsvinnet. Detta var en följd av att kunder i stor utsträckning beställde maten på förhand, vilket gjorde det lättare att förbereda rätt mängd portioner. Det innebar även att det var lättare att köpa in större partier råvaror samt att kyla ner och återanvända vissa maträtter på ett mera effektivt sätt. En annan positiv följd var att då de ändrade öppethållningstiderna fick personalen mera fritid vilket i längden bidrog till bättre arbets- och livskvalité.

Cafét upplevde också många positiva följder, bland annat att ryktet spred sig då folk som inte i vanliga fall skulle ha besökt staden nu hittade cafét. En av de positiva följderna var att cafét planerades och möblerades om, vilket gjorde att långa köbildningar och onödig närkontakt kunde undvikas. Både cafét och lunchrestaurangen upplevde att pandemin fick dem att tänka till och utveckla nya kreativa lösningar som visade sig bidra med positiva följder. En positiv följd som både frisörsalongen och bokhandeln upplevde var att kunder som var förkylda valde att avboka och stanna hemma. Oron för att smitta andra blev därmed en positiv följd även om det i de flesta fall inte handlade om covid-19 smitta. Delikatesshandeln märkte även att butiken blev ett ställe där kunder kom in för att fråga tips och recept. Intresset för närproducerad mat och självtillverkning av saft och sylt steg märkbart. Butiken blev även ett socialt ställe för äldre ensamma kunder att komma förbi och småprata en stund. Bokhandeln och lunchrestaurangen lyckades även utöka sina öppethållningstider med en dag till i veckan som visade sig vara lönsamt. Både bageriet och lunchrestaurangen upplevde dessutom att beslutsfattande inom företaget tvingades bli mer flexibelt och möjligheten att ta mera drastiska beslut blev lättare och nödvändigt på grund av pandemin.

Ingen av företagarna upplevde drastiska skillnader inom deras enskilda branscher. Bokhandeln och frisörsalongen fick längre betalningstider på sina inköp av produkter. Både cafét, lunchrestaurangen och delikatesshandeln upplevde ett stöd av lokala kunder under början av pandemin. Stamkunderna kom allt oftare för att understöda småföretagarna. Cafét och delikatesshandeln upplevde också stöd av lokala föreningar som hjälpte till med att marknadsföra företagens inlägg genom att dela via t.ex. Facebook. Varken bokhandeln, bageriet eller frisörsalongen upplevde något speciellt positivt stöd utifrån.

4.3 Förändringar i verksamheten

Som tidigare nämnt i teorikapitlet har covid-19 pandemin medfört olika restriktioner för att förhindra smittspridningen. Dessa restriktioner varierar dock mycket från bransch till bransch. För lunchrestaurangen innebar det en hel del förändringar i verksamheten. En av de första begränsningarna var det minskade antalet sittplatser i restaurangen under våren 2020. En stor del av all försäljning övergick även till take away, vilket fick lunchrestaurangen att ändra sitt koncept även för kunder som äter på plats. Tidigare hade lunchen serverats i bufféformat, men eftersom de nu portionerade ut alla take away portioner, så serverade de även lunchen på tallrik för de gäster som åt i restaurangen. Detta var ett koncept de hade funderat på redan före pandemin, men fick nu en naturlig övergång till ett förbättrat system som kommer att bli bestående. Bageriet blev tvunget att ändra sitt koncept vad gällde utlandstransporten eftersom restriktionerna förbjöd dem att själva leverera produkterna över landsgränsen. Däremot utvecklade de istället en ny vara som transporterades med hjälp av externa leveransföretag. Istället för färska bakverk blev utlandsförsäljningen endast frysfärska bakverk. Detta visade sig bara ett välfungerande förändring som kommer att bli bestående. De hade ett café i samband med bageriet som påverkades av restriktionerna och övergick helt till take away försäljning.

Både bokhandeln och delikatesshandeln började under våren 2020 utveckla en web shop för att göra det möjligt för kunder att enkelt beställa hem varor utan att besöka butikerna fysiskt. Det var en positiv förändring som antagligen inte skulle ha skett utan pandemin men som båda företagarna är nöjda med i efterhand. Delikatesshandeln har haft en liten

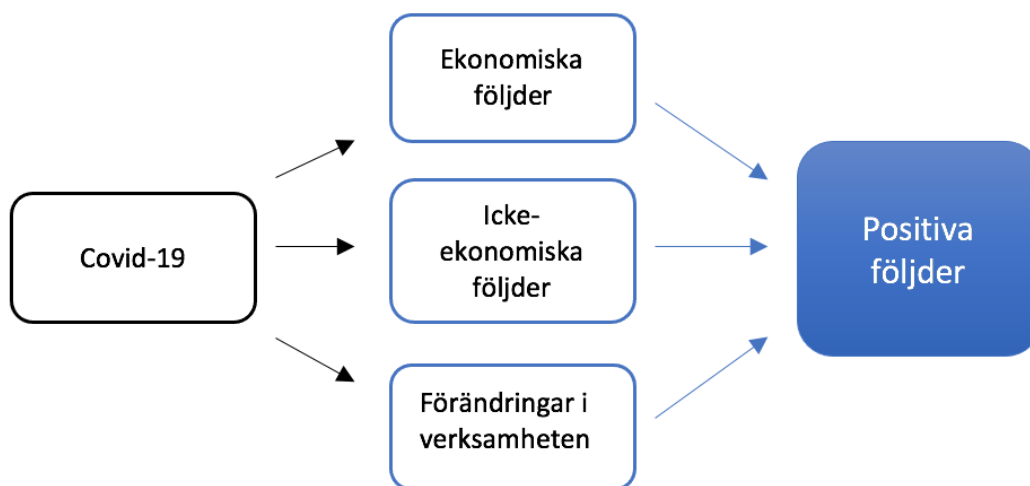
caféhörna som under våren 2020 ändrades om till ett skyltfönster som byts ut enligt säsong. Trots att restriktionerna förbjöd sittplatser åt kunder inne i butiken, så fortsatte de att sälja kaffe som take away. Kaffeförsäljningen ökade under våren och sommaren 2020 eftersom delikatesshandeln hade längre öppethållningstider än andra caféer.

Café drabbades även av samma restriktioner som lunchrestaurangen. D.v.s. först ett minskat antal sittplatser och senare endast take away möjligheter. Detta gjorde att caféet valde att justera om verksamheten. Istället för att kunderna själv plockar åt sig av produkterna och häller mjölk i kaffet, sköts allt av cafépersonalen. Detta både för att förhindra spridningen av coronaviruset genom att minska ytor kunderna rör. Men också för att förhindra köbildning och minimera närkontakt. Det visade sig vara ett mycket mer tidseffektivt och praktiskt system som kommer bli en bestående förändring i caféet. Även take away förpackningarna och bakverken justerades för att lättare kunna säljas med hem åt kunderna. Eftersom caféet även driver en programverksamhet med guidningar så ändrades konceptet en del. De valde att dra ner på antalet personer per guidning och erbjuder istället fler guidningar per sommar. Till följd av pandemin utvecklades även ett nytt projekt i form av guidnings- och konstböcker som kunder skall kunna köpa med sig från caféet ifall de inte har möjlighet att gå på guidningen. Detta projekt skulle inte ha skett utan pandemin. Den höjda försäljningen under sommaren 2020 ledde även till anställning av mer personal vilket gav café möjligheter att utveckla verksamheten ytterligare. Utöver detta effektiviserade även caféets dagliga inköp av varor genom att beställa större mängder varor från en leverantör med transport direkt till caféet. Detta sparade både tid och pengar och kommer att bli en bestående förändring. Tidigare handlade caféägaren alla råvaror själv flera gånger per vecka. Frisörsalongen var den enda av de intervjuade företagen som inte märkbart ändrat sin verksamhet till följd av covid-19 pandemin.

4.4 Resultat

De direkta slutsatser som kan dras utifrån intervjuerna är att alla företagare utom en hade på något vis gynnats positivt av coronakrisen. Orsakerna till de positiva följderna kunde delvis kopplas direkt ihop med coronakrisen, men kunde delvis ha berott på andra omständigheter. Mera positiva följder än negativa var iallafall resultatet för majoriteten av företagen. Alla företag som intervjuades höjde sin omsättning eller behöll samma som

året innan. Ingen gick på förlust. Företagen har till en viss del blivit tvungna att förändra system i sin verksamhet men dessa har till stor del förbättrat verksamheten. De tre huvudkategoriernas utgång anses resultera i arbetets resultat, d.v.s. positiva följder på grund av pandemin. Sambandet mellan dessa huvudkategorier, covid-19 och resultatet demonstreras i Figur 10.

Figur 10. Förhållande mellan Covid-19, huvudkategorierna och forskningsresultatet

5 DISKUSSION OCH SLUTSATS

I följande kapitel kommer arbetets tillförlitlighet och resultat att diskuteras i relation till teorierna. Huruvida arbetets forskningsfråga har besvarats och om arbetet nått sitt syfte utreds. Även kritik till arbetet samt förslag för eventuell vidare forskning diskuteras.

5.1 Kritik av undersökningen

Arbetets resultat går givetvis inte att generalisera alla småföretag i Finland då endast sex stycken har intervjuats. För att få en exakt bild av om småföretagare i Finland verkligen upplevt positiva följder, skulle urvalet behöva vara betydligt större samt ha en större geografisk spridning. Jag tror att det positiva följderna i arbetet har specifikt med respondenternas geografiska läge att göra. Eftersom Västra Nyland i allmänhet har ett stort antal besökare på sommaren så förväntade jag mig att se en extra tydlig höjning till följd av reserestriktionerna 2020. Med tanke på att många kunder valde att gå till en liten

bokhandel i Västra Nyland för att undvika coronaviruset, skulle det vara intressant att veta om det stämmer för bokhandlar i andra småstäder. Detta är en fråga som kräver vidare forskning.

Den låga övernattningsstatistiken som presenterades i teorikapitlet visade sig inte ha någon större betydelse för företagen som intervjuats. Detta kan bero på att antalet övernattningar som minskat mättes i hela Nyland medan respondenternas företag var aktiva i Västra Nyland. För att få ett mera tillförlitligt svar på den frågan borde företag som är verksamma inom hotell- och övernattningsbranschen ha intervjuats. Att den minskade övernattningsantalet inte verkar ha ett samband med de intervjuade företagens försäljning kan bero på att de turister som besökt Västra Nyland inte övernattat utan endast besökt området över dagen. Det som dock besvarades i arbetet var att inrikesturismen påverkat företagen huvudsakligen positivt under perioden april till augusti och även kompenserat bortfallet av utländska turister. Slutsatsen blir att även om antalet övernattningar möjligtvis sjunkit, påverkade detta inte försäljningen för företagen som intervjuats. Det som togs upp i teoridelen angående servicebranschens försämrade försäljning stämde inte heller alls in på företagen i det här arbetet.

Valet av kvalitativa intervjuer som metod visade sig vara lämplig med tanke på att jag strävade efter detaljerad information om företagens positiva erfarenheter. Men för att kunna generalisera svaret mera än vad som är möjligt i det här arbetet, skulle en kvantitativ forskningsmetod möjligtvis ha varit mera ändamålsenlig.

Tillförlitligheten och objektiviteten vad gäller bekvämlighetsurval kan alltid kritiseras. Även om jag själv upplevde att jag höll mej objektiv och behandlade alla respondenter lika och ställde samma frågor till alla respondenter, är det svårt att fastställa om resultatet skulle vara identiskt om samma undersökning gjordes av någon annan. Jag upplevde att alla respondenter kunde svara ärligt på frågorna för att de visste om att deras svar behandlades anonymt. För att få en ännu mer detaljerad bild av de positiva följderna skulle en studie branschvis behöva göras. Det är någonting för vidare forskning att undersöka.

5.2 Slutsats

Min hypotes om att företagen i Västra Nyland har upplevt positiva följder av pandemin besvarades genom intervjuerna. Därmed besvarades arbetets forskningsfråga ”*Har småföretagare påverkats positivt av covid-19?*”. De positiva följderna går dock bara att applicera på de företag som intervjuades i arbetet. Företagen upplevde positiva följder både i form av ekonomisk vinst, icke-ekonomisk vinst, samt möjligheten att utveckla sina verksamheter. Vad gäller det förväntade resultatet för frisörsalongen så stämde det inte överens med resultatet. Även om frisörsalongen inte upplevt en förlust så var de positiva följderna inte lika höga som förväntat.

De huvudpunkter jag har sammanfattat ur arbetet för kommande kriser är att ju mer flexibelt ett företag är, desto större förutsättningar finns det att gynnas av en kris. En verksamhets vinst ligger inte i bara händerna på omgivningen och efterfrågan utan främst i företagarens egen kreativitet att utveckla sin verksamhet. De företag jag intervjuade i arbetet och företagen i Egentliga Finland från ”*Meidän Menestys*” består endast av en liten procent av alla Finlands småföretagare. Det som dock blev tydligt var att ju bättre riskhantering företagen hade och ju högre återhämtningsförmåga de besatt, desto bättre klarade företagen av coronakrisen. Skillnaden mellan företagen som knappt klarat sig igenom krisen och företagen som hade gått på vinst, var deras förmåga att utvecklas, återhämta sig och lära sig av rubbningarna. Samband kan dras till Bhamras teorier angående resiliens, att för att kunna bli mer konkurrenskraftigt bör en verksamhet utvecklas utanför det normala. Även Fiksels modell som Bhamra presenterade tyder på att om en verksamhet lyckas sadla om till ett annat bas läge som följd av en rubbning, gynnas verksamheter i kriser som pandemier. Fiksels fyra byggstenar för resiliens: mångfald, effektivitet, anpassningsförmåga och kohesionskraft, är mycket likt de huvudsakliga punkter jag har sammanfattat ur intervjuerna som orsakerna till företagets positiva följder.

Att kunna förutspå risker och hantera dem möjligast bra på förhand har blivit om möjligt ännu mer betydelsefullt efter 2020. Coronakrisen var en risk som ingen riskmatrix i världen kunnat fastställa omfattningen på. Det är någonting för vidare forskning att utreda. Även om en pandemi är någonting man kan tänka sig förutspå och på något sätt

placera in på sannolikheten och omfattningen i en riskmatrix, så är Hopkins teori om att de potentiella följderna ändå är de viktiga att fokusera på. Riskhanteringen och kunskapen att kunna hantera risker då de uppstår kan vara nyckeln till om följderna blir positiva eller negativa. Även vikten av att våga ta risker och förändra verksamheten för att kunna nå vinst kom tydligt fram ur intervjuerna i det här arbetet.

KÄLLOR

- Bank of Finland Bulletin, 2020, *A fragile recovery from the pandemic crisis has begun*, Tillgänglig: <https://www.bofbulletin.fi/en/2020/5/a-fragile-recovery-from-the-pandemic-crisis-has-begun/> Hämtad: 9.12.2020.
- Bhamra, R. (ed.), 2015. *Organisational Resilience: Concepts, Integration, and Practice*. [ebook] CRC Press. Tillgänglig: <https://www.perlego.com/book/1507444/> Hämtad: 11.5.2021.
- Bryman, A. 2002. *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber Ekonomi.
- Bryman, A. & Bell, E. 2011. *Business research methods*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press.
- Ekholm, M., Lång, L., Stén, Filip. & West, P., 2020, *Turistsäsongen bättre än väntat – inhemska turismen ökade på många håll men Nyland och Åland backade stort*, Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2020/08/28/turistsasongen-battre-an-vantat-inhemska-turismen-okade-pa-manga-hall-men-nyland> Hämtad: 30.4.2021.
- Elfein, J., 2020, *Number of coronavirus (COVID-19) cases worldwide as of October 12, 2020, by country*, Tillgänglig: <https://www-statista-com.ezproxy.arcada.fi:2443/statistics/1043366/novel-coronavirus-2019ncov-cases-worldwide-by-country/> Hämtad 12.10.2020.
- Finanshistoria*, 2010, *Finanskrisen i USA 2008*, Tillgänglig: <http://www.finanshistoria.nu/finanskrisen-i-usa-2008> Hämtad: 2.12.2020.
- Finlex*, 2021a, *Beredskapslag, 1§*, Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2011/20111552> Hämtad: 30.4.2021.
- Finlex*, 2021b, *Lag om smittsamma sjukdomar, 1§*, Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2016/20161227> Hämtad: 1.5.2021.
- Gopinath, G., 2020, *The Great Lockdown: worst economic downturn since the Greta Depression*, Tillgänglig: <https://blogs.imf.org/2020/04/14/the-great-lockdown-worst-economic-downturn-since-the-great-depression/> Hämtad: 12.10.2020.
- Hagberg, T., Jonung, L., Kiander, J., & Vartia, P., 2004, *Den ekonomiska krisen i Finland*, Tillgänglig: http://perseus.iies.su.se/~calmf/Ekonomisk%20politik/EkPol_vt2006/Rapporter%20och%20artiklar/Hagberg.pdf Hämtad: 2.12.2020.
- Hopkin, P., 2018. *Fundamentals of Risk Management: Understanding, Evaluating and Implementing Effective Risk Management*. 5th ed. [ebook] Kogan Page. Tillgänglig: <https://www.perlego.com/book/1589592/> Hämtad: 11.5.2021.

- Institutet för hälsa och välfärd*, 2020, Smitta och skydd – coronaviruset, Tillgänglig: <https://thl.fi/sv/web/infektionssjukdomar-och-vaccinationer/aktuellt/aktuellt-om-coronaviruset-covid-19/smitta-och-skydd-coronaviruset> Hämtad: 14.10.2020.
- Kvale, S., Brinkmann, S. & Torhell, S. 2009. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Riksdagen*, 2021, Beredskapslagen under coronatider, Tillgänglig: https://www.eduskunta.fi/SV/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oiikeus/LATI/Sidor/valmiuslain-kayttoonottaminen-koronavirustilanteessa.aspx Hämtad: 30.4.2021.
- Saarinen. J., 2021, *Meidän menestys – pienyritysten koronakokemuksia*, Painola, S:t Karins.
- Statista*, 2020, Gross domestic product (GDP) growth rate in Finland from 2005 to 2019, Tillgänglig: <https://www.statista.com/statistics/523629/gross-domestic-product-growth-rate-finland/> Hämtad: 9.12.2020.
- Statistikcentralen*, 2020a, Begrepp - Små och medelstora företag, Tillgänglig: https://www.stat.fi/meta/kas/pienet_ja_keski_sv.html Hämtad: 10.12.2020.
- Statistikcentralen*, 2020b, Färre sysselsatta och fler arbetslösa i oktober jämfört med året innan, Tillgänglig: https://www.tilastokeskus.fi/til/tyti/2020/10/tyti_2020_10_2020-11-24_tie_001_sv.html Hämtad: 2.12.2020.
- Statistikcentralen*, 2021a, Coronakrisen minskade efterfrågan på inkvarteringstjänster till 1990-yalets nivå, Tillgänglig: https://stat.fi/til/matk/2020/matk_2020_2021-04-08_tie_001_sv.html Hämtad: 30.4.2021.
- Statistikcentralen*, 2021b, Konkurer 2020, december, Tillgänglig: https://www.stat.fi/til/konk/2020/12/konk_2020_12_2021-01-27_tie_001_sv.html Hämtad: 30.4.2021.
- Statsrådet*, 2020, Regeringen har I samverkan med republikens president konstaterat att undantagsförhållanden råder I Finland på grund av coronavitusutbrottet, Tillgänglig: <https://valtioneuvosto.fi/sv/-/10616/hallitus-totesi-suomen-%20olevan-poikkeusoloissa-koronavirustilanteen-vuoksi> Hämtad: 1.5.2021.
- World Health Organization*, 2020, Timeline of WHO's response to COVID-19, Tillgänglig: <https://www.who.int/news/item/29-06-2020-covidtimeline> Hämtad: 12.10.2020.

BILAGOR

Bilaga 1 – Intervjuguide

Intervjuguide

1. Hurdana positiva ekonomiska följder upplevde du april-aug 2020 till följd av covid-19?
2. Upplevde du positiva ekonomiska följder av inrikes turismen som var en följd av covid-19?
3. Vad berodde dessa följder på?
4. Var de en följd av yttre eller inre faktorer?
5. Gjorde du förändringar i din verksamhet som kan ha bidragit till de positiva följderna?
6. Upplevde du andra positiva följder än ekonomiska?
7. Har du gjort stora förändringar i ditt företag p.g.a. covid-19 som har förbättrat verksamheten?
8. Blev förändringarna bestående eller tillfälliga?
9. Hurdana positiva förändringar ser du i din bransch till följd av covid-19?
10. Upplevde du ett positivt stöd utifrån av andra företag eller kunder?